

AMICULU FA MERICU

Apare una-data in septemana — Domineca. Pretiulu de prenumaratiune pre unu anu e 5 fl., pe unu semestru 2 fl. 50 cr., pentru Romanã si Tierile latine pre unu anu 13 franci — lei noi, pre unu semestru 7 franci — lei noi.

Renascerea limbii romanesti in vorbire si scriere.

V. Deteriorari gramaticali formarie. (Urmare.)

Se aruncãmu una cautatura fugitiva si asupr'a parteculeloru, cumu si asupr'a formatiunei cuvinteluoru prein derivare si compunere. Aice iaca dãmu nu preste una neologizare, carea nu ni se pare necedecumu conforme spiretului si desvoltarei istorice si reguleloru limbii, ci una deteriorare si coruptiune.

In speciale la parteculele averbiali suntemu de opiniune, cã nouele averbie formate cu mente s. minte se le folosimu cu modru si cumpetu, si óresicumu numai in extrema necesetate. Limb'a nãstra, in opusetiune cu sororile sale occidentali n'a aretatu predilectiune cãtra acestu sufisu formativu de averbie; l'a pastratu abia in altmintres. altmintre, dein l. altera s. alia mente¹⁾; deci dera se nu i-lu impunemu acumu cu prea mare fortia si insistentia. Cu atãtu mai pucinu, cãce in romanesc'a, precumu se scie, cã averbiu pãte funtiunã fiecare ajectivu, cumu erã acest'a in buna parte chiaru si in latin'a literaria; apoi posedemu binisioru de numeroase averbie in e si isiu; deci avemu si aice varietate destula. In totu casulu se nu uitãmu, cã cestiunatele averbia suntu una simpl'a compunere a ajectivulu in genulu fem. cu sustantivulu „mente“, cumu vedemu jã dein cãteva esemple ale latinetatei mai vechie²⁾, si de acea nu: definitivmente, legaleminte, simplaminte scl.

Incãtu pentru parteculele, ce pãte avemu si vomu avé lipsa a le luã impromutu, amu fostu si suntemu

pentru impromutarea loru dein latin'a, cã dein cea mai apropiata de limb'a nãstra; vedi-bine conformandu-le totdeun'a analogiei si legiloru romanesc'ai. P. e. tienemu cu Barnutiú a dice jã dein l. jam, cãst cãm dein l. quam; ne invoimu si cu deja dein l. de-jam, dera luvomu rostí dupa legile romanei dera, cã dera s. dera dein l. de-quod, dera s. dera scl.; dera inse introdusu de A. Treb. Laurianu, e dupa fonetic'a franceze. Si asiã altele.

Nu se pãte in fine aprobã, dupa parerea nãstra nece acumulara fóra lipsa a prepusetiuniloru si sufisatoru otiãsa si preste totu a parteculeloru, spre ce aréta mare inclinare frãtii literatoru transcarpatini, p. e. veni dreptu in spre mene, asiã a fostu in totdeun'a, pretotindenelea, altmintrenele, ild. veni dreptu spre mine, asiã a fostu totdeun'a, pretotinde s. pretotindene, altmintre, s. a. a.

Ce se tiene de formatiunea cuvinteluoru, cu respectu la derivatiune atinseramu jã in cele precedentu mai multe innoiri, ce le credimu si credemu eronee.

Asiã intre altele sustantivele partecipiali cã strada, intrada ild. strata, intrata; sustantivele deverbative favoru, amoru ild. favóre, amóre, cã sudóre, langóre scl. Deincontra sustantivele partecipiali in oriúria, pr. profesoriu, domnitoriú cã venatoriú dela l. venator-oris, nu: profesore, domnitóre; era feminele: scrisória, sieditória, plansória, nu: scrisóre scl. Apoi rogamentulu, cã vestmentulu,

¹⁾ Cipariu Gramateca I. pag. 240.

²⁾ „Bona mentes, alia mentes, la Fuchs o. c.

pl. imbracamente, mormente, nu: rogamentea, imbracamentea, pl. mormenturi scl.; mai departe spiretu, rigidu, tēmedu cá strēpetu l. strepītus, mucedu l. mucidus, nu: spiritu, rigidu s. a. a. Deincontra etu lungu și accentuat, ce fōrma colective de arbori, reu se rostesc de unii scurtu și fōra accentu dein invetiū un-gurescu, bunaōra in fagētū, pomētū ild. fagētū, pomētū. Pandia-mentu, discutiune s. a. a. nu ni se parū derivatiuni corecte; căce mentu e sufisu derivatiunale deverbativu (imbraca-mentu, testa-mentu), éra iune fōrma in limba-ne derivate nu de la tulpin'a verbeloru, ci de la participiulu trecutū, vechiū ori nou, alu acestor'a; deci se studiāmu mai esactu firea sufiseloru derivative. Sufisulu derivativu tate formandu sustantive abstracte de la ajective, se impreuna cu trunchiulu primitivului prein vocalea de legatura e, rostita adi in cuvente vechie romanesce oscuru, pr. bun-e-tate, pagan-e-tate; deci și in cele de formatiune mai nōua sar cuveni a se scrie și dīce p. e. par-e-tate, conscientiose-tate, amabil-e-tate scl.

Inca câteva adausa. Amu rogá pre celi cu tīe, sīe, dīe ild. tiune, siune, diune se benevoiesca a ne spune, prein ce fictiune, cu ce arte magica facu domni'a loru de la natīe, constitutiē scl. natiunale, constitutiunale? pentru ce nu natiale, constitutiiale? Mai incolo in sufisele ariu, oriu se aude in rostintia chiaru i mai multu decātu u, și deci fonetistii nostri lucra in contr'a principiului seu, candu dīsele sufisa, dupa modelulu italianei inceptu a le preface in aru, oru, omitendu pre i pr. arnesaru, luctoru.

A propos! Sufisulu ariu fōrma derivate, cari semnifica ocupatiuni, și cu elu trebuie se strimtorimu cu incetulu dein limba-ne pre ung. asiu, esiu de acelasiu întielesu, pr. portariu, pusicariu, ung. portás, pus-kás; (asiu deminutivu, p. e. copilasiu, angerasiu scl., pare a se trage dein l. aceus.) Totu asiá suntu de a se esilá, fōra perdonu, dein roman'a culta și alalte sufisa invederatu straine, cá slav. ania, enia, avu, ovu, nicu, itia, ung. siagu, siugu, asiu, esiu, turc. giu, liu scl.; deci: santia, curatia, poterosu potente, furtu, cafanariu s. cafariu, nu: santienia, poternicu, amarnicu, furtisiagu, cafegiu și alti asemeni barbarismi.

La deminutive și augmentative se se respecte genulu primitivului, prein urmare nu: sufletieōa, angeric'a mea¹⁾, ci sufletielu, angerelu, de la masc. sufletu, angeru. In fine de doritu e revivificarea, precum a multe alte cuvente și forme antice bune rom., asiá și a participieloru presenti in ante, ente, inte și adusarea loru in locul gerundialiloru andu-a, endu-a, indu-a, cari nu dau adecuat sensulu intentiunatu de celi ce incepura a le folosi nu dau sensu de presente, ci mai multu de venitoriu; asiadéra lumin'a licu-

rinte, doruri ardenti, nu: lumin'a licurinda, doruri ardiende scl.

Se facemu dōue trei reflexiuni [și la compunere. E cunoscutu cá roman'a depreuna cu mama sa și sororile sale latine e mai pucinu capace de a compune decātu de a derivá, esceptionandu compunerea cu particule și alesu cu prepusetiuni, in care genu alu compuselorū limb'a nōstra și sororile sale nu se dau cu un'a cu dōue invinse altoru limbe.

In privinti'a acestoru compusa cu particéle e de doritu inainte de tōte, cá și la dinsele se aplecāmu dupa potintia analogi'a romanescái, candu le impromutāmu facute și fabricate gat'a, fia dein latin'a, fia dein limbele sorori; asiadéra nu: surfacia, surprinde-re, amandementu, raportu, circumscriere, antreprisa, ci suprafacia, supraprindere, reportu, emendamentu, emendare, cercuscieri, intreprinsa s. intreprindere scl. A dooa se studiāmu natur'a prefiselorū rom., deintre cari cele mai multe, spre a evitá cutare complexu de consunanti neplacutu romanei de regula si-pierdu consun'a finale candu se compunu cu cuventu inceptoru cu cosunante, și numai la deincontra o pastredia, p. e. a-jungu, l. a-d-jungo, a-d-unu l. a-d-un-o cu-scru l. con-socer, cuventare ml. con-ventare, u-cidu l. oc-cido, tra-metu l. trans-mitto, stra-mutu l. trans-muto; deci conforme acestor'a aru trebui, pre cātu e posibilu, se se dīca și mai nōuele: ajutante (nu: aghiōtāntu), avocatu, oserbare, asolutu, suprefectu scl. A trei-a prefisulu in limb'a nostra mai de regula n'are juriurintia asupra vocalei de radecina a cuventului, cu carele dinsu se compune, ci acést'a mai totdeun'a remane nepremutata in alt'a, pr. intie-legere l. intel-ligere, pre-facere l. per-ficere ef-ficere; deci amesuratu acestei-a avemu se rostimu și scriemu și in altéle mai nōue.

Dr. Gregoriu Silasî.

Lirei mele.

La tine-mi iéu refugiulu o dulce cantarétia
Ce-ai plānsu cu mene-alaturi in miser'a-mi viétia,
Si cordele-ti tresaru
Precum tresare dorulu in anim'a sdrobita
Si frundi'a ce de vēnturi prin cāmpuri e rapita
Din ramulu de stejaru.

Pribeagu pre calea vietiei vre-o dulce mangaiare
Eu n'am aflatu fār' numai in plāngerile t'ale,
Deci plānge-mi adi cu doru;
Reverse-a t'a corditia accentele 'n suspine
Precum prin o poiana se scurge 'n valuri line
Perčelu plāngutoriu.

Copilu alu suferintiei, vai! n'am decātu o Lira
Si-unu angeru, visu poeticu, ce cu-unu surisu me-'nspira
Se plāngu și se suspinu;
Dar' ea e susu iu ceriuri o stea stralucitōria
Si eu pre marea vietiei o luntre plutitōria
Ce stelei me inchinu.

¹⁾ „Famili'a“, 1874, pag. 470.

O! mare-i ionaltimea, in care ea lucese,
 Afunda-i profundimea prin care ratacesce
 Unu cântaretu uitatu!
 Copila! cu sarutu-ti unu raiu mi se creáse
 Desi cum vedi sermanulu, mai multu me desperáse
 Speranti'a ce mi-ai datu.

O di-am traftu in viétia, o di de suvenire
 Cându prim'a sarutare si prim'a t'a iubire
 Si-unu micu „nu me uitá“
 Mi le-ai oferitu draga! cu anim'a ardiénda
 Si par' cà vrei a-mi díce cu-o vóce tremurânda:
 Cutéza a sperá!

Amu si eu dar' in lume o dulce consolare
 Se speru in suferintia, se suferu in sperare
 Si se me stingu plângându.
 O lir'a mea! copila! plângi jalnicu a mea sórte
 Cátu se te scaldi in lacrimi, cà-ci mâne, mâne póte
 Apunemu in mormentu;

Si-atunci te-oiu scapá-amica, din mâna-mi cu tristétia
 O tu ce-ai plânsu cu mene cá-a noptiei cantarétia
 Pe-unu arboru vescuítu
 Si echulu teu se-a pierde cá-o dulce suvenire
 Cà urm'a ce o lasa steliti'a in fugire
 Cà sufletu-amaritu, V. B. Muntenescu.

ROMANIA' IN ANULU 1848.

Amentiri si episóde de calectoria.

D.-lui ***

Impresionatu fára voi'a mea de acésta scena, me scoboríu la réndulu meu si urmaiu de departe cortegiulu. In Roman'a e obiceiulu, cându se conduce unu mortu la ultimulu locasiu, a oprí de trei ori secretulu pe drumulu dela beserica pâna la cimitiru. Fie-care din aceste statiuni e insemnata prin rogatiuni pe cari preotulu le recitéza pentru odihn'a sufletului repausatului. si pe care le insoiescu trecatorii. Cându ajunse la pórt'a consulatului generalu alu Rusiei, cortegiulu i-si suspendá mersulu; rogatiunile fura recitate dupa ritu; dupa ace'a vocile cantaretiloru, intonara unu feliu de recitativu intr'unu modu plângatoriu, in care dupa-ce enumerara crimele repausatului Regulamentu si ale repausatei Archondologií, implorara îndurarea domnediesca pentru acesti mari peccatosi.

In curtea Mitropoliei se pregatise unu rugu. Poporulu chemá prin strigate resunátore pe mitropolitu. Elu aparú in curéndu, imbracatu cu vestmintele s'ale pontificale si pronunçiá anatem'a. Formul'a acestui blastemu erá intréga in vechi'a slavonésca; nu poteamu întielege cuvintele; inse accentulu erá teribilu si te facea se sêmti unu fiuru prin intregulu corpu.

Bogatele volume impodobite cu copeiile loru de auru fura deschise si asiediate pe rugu. Unu preotu fú insarcinatu se-i dé focu, si, precându flacarile se inaltíu incetu, consumându un'a câte un'a paginela

afurisite, mitropolitulu in picióre, cu crucea in mâna reinoiá juramentulu seu pe Constitutiunea care desfiin-tiáse clac'a si monstruósele s'ale abusuri.

„Repetu juramentulu facutu de mine in 25 Iuliu pe Câmpulu Libertatii, in numele Constitutiunei. Anatemisezu Regulamentulu care a devenitu acum prad'a flacariloru. Afurisescu pe toti acei'a cari aru voi se-lu restabilésca si se guverneze dupa prescriptiunile sale, binecuvintezu pre poporulu crestinu de pe pamentulu romanescu.“

Poporulu ascultáse intr'o tacere religiósá in genunchi si cu capulu descoperitu! Cându prelatulu incetá de a vorbí si cându se stinse ultim'a flacara, elu scóse unu urr'a imensu si se respi incetu, satisfacutu cá dupa o detoria indeplinita.

Déca amu deschisu — póte cámu lungu — incidentulu din acésta di, amu facutu-o pentru-cá amu fostu víu misicatu de contrastulu ce oferíá aspectulu esterioru alu scenei cu sêmtimentulu intimu pe care 'lu producea. Nu vedeai nimicu din ace'a ce amintesce scenele de acel'asi feliu in istori'a revolutiuniloru nóstre. Poporulu avea o atitudine grava si reculésa. Pentru elu, acésta bizara impromutare a obiceiuriloru si ceremonieloru religióse nu implicá de locu derisiunea, ci respectulu naivu alu lucruriloru sânte. Sub acésta bufoneria aparenta se ascundea unu adeveratu actu de credintia religiósá si patriotica — si spectatorulu, chiar' celu indiferentu, se sêmtia misicatu de ce'a ce, aiurea i s'aru fi parutu ridiculu si isbitoriu.

Cu tóte astea sér'a, dupa-ce se respi prim'a impresiune, gândulu meu se dusé la unu faptu aprópe analogu pre care 'lu istorisesce Cantemir in Istori'a s'a. In 1686 Ión Sobieski findu in resbelulu cu Turcii intrá cu o armata in Moldov'a si ocupându capital'a Iasi, dete ordinu se se scóta din archive originalulu tratatului prin care cu o suta si siese-dieci si cincide ani mai nainte Moldov'a se supuse de buna-voia Turciei. Se facá unu rugu pe o piétia a orasiului si pe acestu rugu se aruncá pergamentulu care contiené capitulatiunea lui Bogdan, pe cându unu eroldu strigá poporului si boieriloru: „Vedeti in ce chipu Maiestatea s'a ve scapa de jugulu Turciloru.“ Cinci-spre-diece dile in urma, Sobieski si armat'a s'a fugiau de hordele tataru si jugulu musulmanu apesá mai greu decâtu oricându pe nefericit'a Moldova.

Asemenea cu mai puçinu de cincispre-diece dile dupa ce Regulamentulu rusu devenise prad'a flacariloru, generalulu Duhamel intrá in Bucuresci in mijloculu armatei turcescu care i-i serviá de cortegiu si preladá prin presinti'a s'a la restabilirea „ordinei legale.“

Nu voiu reaminti incidentele tristei dile de 13/25 Septembrie, arrestarea boieriloru si a notabililoru in lagarulu turcescu dela Cotroceni, orasiulu ocupatu militarescu, omorulu sângerându stratele s'ale, mân'a surda a poporului, ultimele momente ale locotenintiei domnescu, continuându a siedé in Palatulu pustfu la scototulu

tunului și alu focului de puscă. Amu schitiatu aiurea câte-va trasuri ale acestui tablou lugubru și unu penelu mai abilu a descrisu scenele cele mai misicătoare gravându pentru posteritate trasurile eroice ale unei femei pe care iubirea de soția și de mama o redică la nivellu celoru mai mari curagie.¹⁾

Unu singuru faptu pe care nu l'amu vediutu reportatu nicațri și a carui mențiune o gasescu in notele mele, i-mi va servi se incheiu acēsta istorisire.

Eră pe la trei ore dupa amēdiadi. Casarm'a regimentului alu 2-lea cadiusē in mânăle Turciloru, dupa ce unu slabu despartimentu de câte-va sute de ómeni tienuse in siah, in timpu de mai multe ore o intrēga divisiune otomana sustienuta de o bateria de artileria. E adeveratu că Turcii atacău demolu că nisce ómeni cari sēntu că nu facu unu lucru bunu. Pe la finele d'ilei, cându ori-ce impotrivire incetăse de multu, o sentinela romana fū intalnita in fundulu unui coridoru, plimbându-se liniscitu pe deinaintea portiei unei magastii. — Ce faci tu aici? intrebă unu oficeru turcu pe sentinela.

— „Asceptu, respunde simplu soldatulu, că se vfe se me schimbe.“

A dōu'a d'ordinea domnia in Bucuresci Amicii mei erău toti prinsonieri séu fugiti. Armat'a rusa, sub comand'a generalului Lúders, nu eră decātu la câteva dile de marsiu. O binevoitóre indiscretiune me informă că d. Duhamel i-mi facusē onórea de a me pune și pe mine pe list'a persóneloru pe care i-si propunea că indata dupa intrarea Rusiloru se-i tramita dupa cum dicea elu intr'unu modu fórtē placutu, „se viseze despre libertate in câmpiile in florite din Siberi'a.“ Credițiu inutilu de a asceptá efectulu amenintiarei sale și consululu generalu alu Engliterei, d. Colguhoun. dându-mi trasur'a și pe Albanesulu seu că escorta, plecáiu la Galati și de acolo la Constantinopole, ducându depe siele consulatulu pentru ambasadorulu Maiestatii S'ale Britanice in Turci'a, sir Stratford Canning.

A. Ubicini.

PETULANTULU.

Comedia in 5 acte

de

Augustu Kotzebue.

(Fine.)

SCEN'A VII.

Selicour incungiu ratu de mai multi tierani inarmati cu furci de feru). *Cei de mai nainte.*

Doris:

Ah! Bine a-ti venit d-le baronu!

D.-n'a Langsalm:

Mai indrasnesci a te aretá in ochii nostri.

Selicour:

Ce se facu déca me aducu blastematii acesti'a cu poterea.

Majorulu:

Ce dra cu mi se pare că d-lu acest'a nu e pré de omenia.

Fridericu:

Nu ti-e rusine d-le, că se te prindia satenii?

Selicour:

Déca ar' fi fostu mai iuti caif....

D.-n'a Langsalm:

Dela d-t'a totusi vomu aflá ca pe cine ai vorfitu a rapí?

Selicour:

Pentruce nu? — Pe d-r'a Babetta.

Cu totii:

(afara de Fridericu). Pe Babetta?

Majorulu:

Copil'a mea? Domnule ai grigia ce vorbesci, că ti rumpu grumadii.

Selicour:

Mai incetu d-le. Mai ántâiu trebue se-mi documentati că e copil'a d-vóstra, — apoi de ar' fi chiar' asiá nu face nemica, rapirea sa intemplatu cu invofirea ei.

D.-n'a Langsalm:

Se ffa cu potintia?

Doris:

Ha! ha! ha! Copil'a cea modesta și virtuósa.

Majorulu:

Nu-e adeveratu.

Selicour:

(catra Fridericu) Cum? Inca si d-t'a.... au nu insu-ti mi-ai datu o epistola dela Babetta.

Majorulu:

O epistola dela copil'a mea? Se-o vedemu.

Selicour:

(aréta epistol'a) Éca-o!

Majorulu:

Seducere! Acést'a nu e scrisórea ei.

D.-n'a Langsalm:

(privesce epistol'a) Firesce că e scrisórea ei.

Doris:

Da, da Babetta au scrisu-o, eu i-i cunoscú scrisórea.

Fridericu:

Cumca epistol'a acést'a a scrisu-o Babetta e dreptu.

Majorulu:

Ve spunu că nu e scrisórea ei (baga mân'a in busunariu și scóte unu pachetu intregu de epistole) Aici e o multime de epistole, — vedeti si ve convingeti! (le aréta o epistola.)

D.-n'a Langsalm:

Acést'a e scrisórea nepotului Fridericu.

Majorulu:

Ce?! a t'a e scrisórea acést'a nepóte?

¹⁾ Madame Rosetti, in Legendes du Nord de Michelet.

Fridericu :

Da iubite unchiule, e scrisórea mea.

Majorulu :

(furiósu) Cum se pricepu eu lucrulu acest'a?

Fridericu :

Fórte usioru. Eu vi l'oiu descurcá. Verisiór'a Babetta totu-de-a-un'a mie mi le dá epistolele scrise cá se le pachetezu si espedezu. Eu am sciutu cá iubítulu meu unchiu are lipsa de bani, am decopiatu epistolele apoi mai adaugeamu câte cev'a, puneamu bani in ele si asia le espedámu.

Majorulu :

Stáu aci cá inepitritu . . .

Selicour :

Prin urmare epistol'a acést'a totusiu e dela d.-r'a Babetta.

Fridericu :

Firesce, — dara au fostu menita pentru tatalu ei, — eri demanétia mi-a datu-o cá se i-o tramitu.

Selicour :

Si d.-t'a ai indreshitu a face cu mine glum'a acést'a ridiculósa?

Fridericu :

Da, — decumv'a nu ve-ati superá, eu am facutu acést'a gluma.

Selicour :

Vorbe desierte, pe mine nu me vei poté amagi. Domnisiór'a Babetta se afla inca in trasura; si ce'a ce e si mai palpabila dovéda cá dens'a de buna voia mi-a urmatu e liniscea cu care s'a purtatu, cá-ci sub totu tempulu au dormitu in trasura.

Fridericu :

Fii dara asia de bunu si demanda cá se o aduca in susu din trasura.

D.-n'a Langsalm :

(catra tierani) Mergeti si aduceti aici pre femeia ace'a din trasura. (tieranii se duc.)

Selicour :

Ve spunu cá de siguru e d.-siór'a Babetta.

D.-n'a Langsalm :

Ori in ce me prindu cá domnulu Selicour are dreptu.

Doris :

Cine ar' poté fi alteinev'a?

Majorulu :

Eu nu pricepu din caosulu acest'a nemica, — stáu aici cá vitielulu la pórt'a cea nóua.

Fridericu :

Puçina pacientia, si tóte se voru descurcá.

SCEN'A VIII.

Babetta (ese din odai'a ei) *Cei de mai nainte.*

Babetta :

Ce se intempla aici? De cându totu audu aici unu sgomotu mare.

Majorulu, D.-n'a Langsalm, Doris, Selicour :

(de-odata) *Babetta!*???

Fridericu :

Éta Babet'ta! Dreptu am avutu?

Babetta :

Pentru ce v'a adusu in asia perplesitate venirea mea aici?

D.-n'a Langsalm :

Nu tu ai fostu in trasura?

Doris :

Nu pe tene te-au rapitu?

Selicour :

Nu d.-t'a ai dormitu in trasura?

Majorulu :

Nu tu ai scrisu epistolele aceste?

Fridericu :

Fiti linisciti! Mi se pare cá chiar' acum urca treptele deslusirea toturorú acestor'a.

SCEN'A IX.

Langsalm (urmatu de tierani vine imbracatu cu mantéu'a muierei, si cu cáiti'a in capu. Tieranii se departa incetu unulu dupa altulu.)

Fridericu :

Priviti la Helen'a pe care au rapitu-o Paris.

D.-n'a Langsalm :

Acést'a e?

Majorulu :

Nu pré multu aréta.

Doris :

De siguru va fi vre-o servitóre.

Selicour :

Eu am fostu orbu? ori ce dracu s'a potutu intemplá cu mine?

D.-n'a Langsalm :

(in sine) Ore bine vedu eu? mi se pare ca cáiti'a e a mea.

Majorulu :

Iertatu va fi frumósa dama a redicá puçintelu velulu acest'a?

Doris :

Care acopere gratiile d.-t'ale.

Selicour :

Cine sunteti d.-vóstra dómna?

Fridericu :

Séu domnisióra.

Majorulu :

Serman'a femeia nici nu póte vorbi de frica, — (intr'ace'a Langsalm se totu apropia incetu, pâna candu ajunge la midiloculu scenei.)

Doris :

Séu póte are cev'a in gura si pentru ace'a nu póte vorbi. Inse eu nu mai potú resistá curiositatiei de a admirá gustulu d.-lui Selicour (redica velulu de pe faci'a lui Langsalm si striga spariata) Tat'a!?

D.-n'a Langsalm, Majorulu, Babetta si Selicour :

(de-odata) Barbatulu meu!? Fratele meu!? Unchiulu meu!? D.-nulu Langsalm!?

Fridericu:

(trage pe Babetta pe furisii de haina si frecându-si voiosu manele t-i sioptesce:) Vedi iubit'a mea produsele inventiunii mele.

Babetta:

Du-te blastamatu!

D.-n'a Langsalm:

Pentru numele lui Domnedieu d.-le Timoteu Sebastianu Langsalm!

Majorulu:

Ce dracu, tu esci frate?

Doris:

Spune-mi iubite tata cum s'au potutu intempra acést'a cu d.-t'a?

Langsalm:

(se uita cu mirare la toti, apoi aruncându vestimintele de pe sine dice:) Ah! iubiti mei! Tóte le-asiu fi crediutu, — dar' ace'a cà pe mine acum la betranetie se me rapésca cinev'a, n'asiu fi crediutu-o nici odata.

Majorulu:

Si cum ai venitu tu la ace'a?

D.-n'a Langsalm:

Ace'a nici elu nu o scie.

Langsalm:

Cum se nu o sciu. Pentru cà se te eliberezu pe d.-t'a.

D.-n'a Langsalm:

Pe mine?

Langsalm:

Si acést'a am facutu-o din atragere si amoru curatu.

D.-n'a Langsalm:

Au dóra erá se me rapésca cinev'a?

Langsalm:

Firesce, — intréba numai de nepotulu.

D.-n'a Langsalm:

Éra e mestecatu misielulu acel'a in lucru?

Langsalm:

Acum odata te asigurezu cà e nevinovatu, eu in su-mi te-am auditu strigându.

D.-n'a Langsalm:

Nu te amestecá in lucrurile mele.

Langsalm:

Bine, bine, dar' ace'a totusi e dreptu cà ai strigatu.

Majorulu:

Intru adeveru strigat'ai iubita cumnata.

D.-n'a Langsalm:

Doris au strigatu.

Doris:

Me rogu de iertare mama, d.-t'a ai strigatu mai tare.

Majorulu:

Si pentru ce a-ti strigatu?

D.-n'a Langsalm:

M'am cântatu si vaietatu pentru sórtea misielului acestui'a (aréta pre Fridericu) care s'a nascutu singuru pentru de a me superá pre mine, si pe care nici un'a dt

nu-lu voiu mai suferi in cas'a mea. — Audi nepóte! iáti banii insórate, iá pe Babetta de soçia, dara in cas'a mea se nu te vedu mai multu (se duce repede.)

Fridericu:

'Mi voiu luá banii si pe Babetta de soçia (o prinde de mâna.) Me ducu (voiesce a-o trage dupa sine.

Babetta:

(inpotrivindu-se) Esti nebunu vere!? Ce faci?

Fridericu:

Pentru ce te retragi? Au dóra nu esti mirés'a mea. Tatalu meu s'a inofitu. Pe séra va fi credinti'a. Mâne vomu chiamá pe preotulu cà se ne cunune. Am onóre unchiule a me recomandá, iértá-me pentru glumele si misieliile cari le-am facutu pentru de-ami poté ajunge scopulu mai cu usiurintia. Am onóre matusia si iubita verisióra, iertati-me; — eu mi-am ajunsu scopulu si nu ve voiu incomodá mai multu. — Se mergemu, se mergemu iubit'a mea (trage incetu pe Babetta dupa sine; si se departéza ambii.)

Majorulu:

Trebue se me ducu dupa densii, cà-ci la deincontra blastematulu acel'a va fi in stare a-o rapí diu'a mare dinaintea ochiloru nostrii.

Doris:

D.-le Selicour! dupa cele intemprate credu cà vei precepe cà la tóta cas'a nóstra nu se afla nici unu omu carui'a i-ar' causá placere si desfatare presenti'a d.-t'ale. Pentru ace'a am onóre (se duce.)

Selicour:

Domnuie Langsalm, d.-vóstra trebue se ve bateti cu mine.

Langsalm:

Eu?

Selicour:

Rusinea care mi s'a facutu la cas'a d.-tale numai prin sange se póte spalá.

Langsalm:

Eu nu am obicei de a me duellá, inse déca voiesci, aici e fratele meu, elu de siguru se va bate in loculu meu, densulu se pricepe la maiestri'a acést'a, — se-lu chiamu indereptu?

Selicour:

Nu ve osteniti. — Pentru unele afaceri urgente trebue se me ducu acumu la orasiu. — Inse indata ce 'mi voiu ispraví affacerile, me voiu re'ntórcce; si atunci aveti de-a tremurá cu totii de resbunarea mea (se duce.)

Langsalm:

Mai ântáiu me rapesce pe mine si fuge in ruptulu capului, — acum voiesce a se duellá cu mine si a me omóri. — Hm! hm! Óre departatus'au cu totii (se uita impropriu). Multiemita Domnului! Acum sum singuru. Acum'a dóra voiu poté dormi in linisce (trage scaunulu la midiloculu scenei si se asiédia in elu comod) N ó p t e b u n a !

UNDE-I VORBA NU-I MANIA.

Eu vorbescu, si vorbescu multe,
Si de bine si de reu,
Catra cine vré s'asculte
Câte-odata rostulu meu,
Ori candu inse, unde si-unde,
Machnitu séu cu bucuria,
Domnulu Iancu 'mi raspunde:
Unde-i vorba nu-i mania:

Eu vorbescu: acum crestinulu,
E crestinu adeveratu,
Elu adóra pe Divinulu
Dintr'unu sufletu ne'ntinatu;
Câ monachulu nu mai are,
Nici de cum ipocrisia;
Iancu dice, plangându tare:
Unde-i vorba nu-i mania!

Eu vorbescu: patriotismulu,
La noi bine s'a-asiediatu;
Câ de-acum siarlatanismulu,
Pentru veci s'a sugrumatu;
Câ spre-a tierii fericire,
Lucramu toti cu barbatia;
Iancu dice, cu-otierire
Unde-i vorba nu-i mania!

Eu vorbescu de libertate,
Spunendu, cumcâ ea la noi
Este farâ de pecate,
Nu-i constrinsa de nevoi!...
Câ nici se mai pomenesce,
Absoluti cá se mai fie;
Iancu inse 'mi rostesce
Unde-i vorba nu-i mania!

Eu vorbescu: onestitatea
Negustorii o adoru;
Si câ urescu strîmbatatea
Cei ce judecu pe poporu,
C'adeverulu adi domnesce
Câ si sant'a amicie;
Iancu ride si rostesce
Unde-i vorba nu-i mania!

Eu vorbescu, câ adi nu pune,
Soçii córne la soçie
Si câ fetele ce-su june,
Suntu vestale, séu flori vie
Câ si-unu june ce-abie póte
A ceti 'n Alexandria;
Iancu dice, dându din còte,
Unde-i vorba nu-i mania!

Eu vorbescu, câ adi moralulu
De femei e pretiuftu,
Si ca luculu si scandalulu,
Chiar' de toti s'au isgonitu;
Câ ori care se 'ngrigiesce
De a fi buna soçia;
Iancu dice si zimbesce;
Unde-i vorba nu-i mania!

Eu vorbescu, si vorbescu multe
Si de bine si de reu
Catra cine vré s'asculte
Câte-odata rostulu meu
Ori cându inse, unde si-unde,
Mâhnitu s'au cu bucuria,
Domnulu Iancu 'mi raspunde:
Unde-i vorba nu-i mania!

Gh. Teutu.

Scanteiutie.

Galanterie. — Unu domnu (intr'unu cupeu pe calea ferata):
„Ve genéza óre fumatulu?“

Dam'a: „Oh, da!“

Domnulu: „Atunci dati-ve intr'unu coltiu, cà-ci acum se
incepe!“

*

Bolnavá imaginara. — O dama fórte nervósa si in veci bolnavitiósa, voiá se viziteze báile dela Ems. Ea cerú deci dela mediculu ei de casa se informeze cu deameruntulu pe mediculu dela Ems, despre ból'a ei. Mediculu ascultá si dede clientei s'ale o scrisóre. Pe drumu dam'a nu potú resistá ispitei de a aflá adeverat'a cauza a bólei s'ale. Ea rupse sigilulu si cetú urmatórele: „Iubite colegu! 'Ti tramitu aci o gâsca, provediuta cu tóte calitatile rele ale rasei s'ale. Fréca bine pe acestu spiritu tachiatoriu. Ea e sanetósa cá unu rinoceru si are o punga grósa.“ Din acelu momentu bolnav'a nóstra scapá de ipochondrie.

*

Actorulu si portariulu. Unu actoru a fostu rogatu mai adese-ori de portariulu seu, cá se-i dè unu biletu gratis pentru teatru. Intr'o di actorulu i dede o scrisóre catra secretariulu teatru-lui, care i si dede unu biletu. Portariulu a fostu fórte multiumitu si a petrecutu bine in teatru. La sfêrsitul unei afli actorulu in socotél'a casei, intre altele si acésta nota: „Pentru ducerea unei scrisóri la secretariulu teatru-lui... 1 francu.“

*

Practecu. Invetiatoriu: Spune-mi Costica ce folosu ne aduce istori'a naturale?

Costica: „Dóuedieci cruceri.“

Invetiatoriu: „Cum asié?“

Costica: Asié câ d.-t'a d.-le invetiatoriu o cumperi cu 20 de cruceri si nóua ni-o vindí cu 40 cr.“

D. Resb.

Invitamu la abonare

pre an. 1881.

AMICULU FAMILIEI.

Diurnalu socialu, beletristicu si literariu.

Va esi in fie-care septemana odata — Dominec'a, in nri câte de 1 1/2—2 còle, formatu quartu mare, papiru finu, tipariu indesatu. Va publicá articlii soçiali, poesie, novele, románuri, suveniru de caletoria s. a. Va tractá cestiuni literarie si sciéntifice, cu reflexiune fiendu la cerentiele vietiei practice; si încátu astadi nu dispunemu de unu diurnalu economicu si higienicu — „Amiculu Familiei“ se va nisni a supleni si acésta lipsa — publicându in fie-care numeru articlii de economia si higiena sciéti de economi si medicu cu multa practica. Va petrece cu atentiune vietí'a soçiala a Romaniloru de pretotindene, precum si a celoru-alalte poporatiuni din patria si strainatate. Prin umore dulce si satira alésa va nisni a face câte o óra placuta familiei strivite de grîgúle vietiei. Afora de acéa va deschide o rubrica separata de Correspondentia publica intre cetitori, in care se voru poté face intrebari si dá respunsuri asupr'a a-ori-ce cestiune de interesu. Preste totu va nisni a intinde tuturozu individiloru din familia una petrecere nobile si instructiva. Pretiuulu de prenumeratiune pre anulu de intregu 5 fl. v. a. pre 1/2 anu 2 fl. 50 cr. v. a. — pentru Romani'a si strainatate pre unu anu 14 franci — lei noi, pre 1/2 anu 7 franci — lei noi. — Abonantii pre anulu intregu primescu cá premiu portretulu distinsulu nostru filologu si istoricu Timoteu Ci-pariu — avendu de a solvi numai 30 cr. in pretiuulu pacuetarei si a cartei de transportu.

PREOTULU ROMANU.

Diurnalu besericescu, scolasticu si literariu.

Va esî in fasciclii lunari câte de 2—3 côle, formatu octavu mare, papiru finu, tipariu indesatu; si va publicâ: a) articlii din sfer'a tuturor sciintieloru teologice, — tractate dogmatice, istorice, juridice, morali, pastorali etc. b) articlii din sfer'a educatiunei si instructiunei religiose-morali, — tractate pedagogice, didactice si catechetice etc.; c) schitie din viet'a celoru mai celebri barbati ai besericeleloru romane si cunoscentie biografice despre sântii parenti ai besericeii resaritene; d) predice, omilii, catechese, si paranese, pre dominece, serbatori si diverse ocazioni, — mai departe predice generali despre virtuti si viciori precum si predici intocmite pre cele patru anutempuri; e) istorië, poesii si proverbie morali — precum si ori-ce cuvinte intielepte si amenunte aplicabili la elaborate religiose-morali; f) studii archeologice si documinte istorice din trecutulu besericeleloru române g) legi si dispusetiuni privitoare la besericele si scôlele confesionale; h) Revista besericesca, scolastica si literaria. — Pretiulu de prenumeratiune pre anulu intregu e 4 fl. v. a. pentru Romani'a si strainatate 10 franci — lei noi. — Abonantii pre anulu intregu primescu câ premiu portretele Archiepiscopiloru-Metropolitu romani Dr Joanu Vancea si Mironu Romanulu — avându de a solvi pentru ambele numai 50 cr. in pretiulu pacuetarei si a cartei de transportu.

CARTILE SATEANULUI ROMANU.

Va esî in fiesce-care luna câte una carte, baremi de una cõla, — si va publica: a) Descrierea vietiei (biografi'a) a câte unu barbatu mai vrednicu de amentirea si recunoscentia poporulu romanu; b) Cunoscentie din economia, iudustria, medicina, juridica s. a.; c) Poesie vechie si nôue, — mai cu sêma de acelea cari atingu mai de-aprõpe pre poporulu nostru si impregiurarile, in cari elu a traitu si traesce; d) Novele poporale, istorië, fabule, anecdote, proverbie si cuvinte intielepte, de invetiatura si petrecere: e) Risete si Zimbete; f) Diverse scrii din lumea mare. — Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu intregu e numai 1 fl. v. a. (3 franci — lei noi). — Abonantii primescu câ premiu portretulu vestitului Luptatoriu alu Independentiei nationale Avramu Jancu — avendu de a solvi numai 30 cr. in pretiulu pacuetarei si a cartei de transportu.

Tõte aceste 3 diurnale de-odata abonate costau pre anulu intregu numai 8 fl. v. a.

Colectantii de abonaminte primescu gratis totu alu 5-lea esemplariu.

Abonamintele se facu la: Imprimari'a „Georgiu Lazaru“ in Gherla — Szamosujvár.

Totu aci suntu a se face abonamentele si la „Gur'a Satului.“

GUR'A SATULUI

Diurnalu glumeti social-politicu-tocu.

— Proprietariu, Editoru si Redactoru: M. V. Stanescu. —

Va esî in tõta Marti sér'a, ilustratu cu caricaturi frumõse; si va publicâ patiunile nasdraveniloru aventurieri si biografiele celebriilor sãtãni ai tempului modernu, — mai departe totu soiulu de articlii de veselia si petrecere: novele, române, fabule, anecdote, comedii, risete si zimbete, scãnteitutie, puricarii etc. — a fora de ace'a va tienë pre cetitorii sei in curentu cu tõte pertractarile si hotãriile ciobõreloru tieriei unguesci si a unor comitate si corãtati cu sietnici fora sfatu, precum si cu tõte intemplamintele a lumea mare, cari dupa natur'a loru cadu in reartulu lui.

Pretiulu de prenumeratiune pre I anu e 6 fl., pre 1/2 anu 3 fl. v. a.

Colectantii de abonaminte primescu gratis totu alu 5-lea esemplariu.

Deslegarea gaciturei de semne din nr. 41.

de Ann'a Precupu.

Trei-Colorulu.

Trei coloru cunoscu pre lume
Ce le tienu de-unu vechiu odoru:
Suntu coloru de-unu vechiu renume,
Saveniru de-unu bravu poporu.

Rosiu e foculu ce-mi strabate
Anim'a-mi plina de doru
Pentru sant'a libertate
Si alu patriei amoru.

Auriu câ mândrulu sóre
Fi-vã-alu nostru venitoriu,
Pururea 'n eterna flóre
Si cu luciu netrecatoriu.

Er' albastrulu e credinti'a
Pentru natia ce-o nutrimu,
Credintiosi farã schimbare
Pãn' la mörte o se-i fimu!

Alesandri.

Bene o-au deslegatu: Dõmnele si Dõmnisiõrele Mari'a Ardeleanu, Emili'a Onciu n. Ciavoşchi, Elisabet'a Poruti, Mari'a C. Popu, Id'a Mladinu, Mari'ti Lupanu; si domni: Constantinu Baille, Joanu Hulpusiu, Vasiliu Popescu, Georgiu Tomaiagu.

Deslegarea Gaciturei trei-anghiulara din nr. 41.

Bene o au deslegatu: Dõmnele si Dõmnisiõrele Elen'a Tamasiu n. Vancai, Mari'a Ardeleanu, Emili'a Onciu n. Ciavoşchi, Paula Rautiu, Id'a Mladinu, Mari'a C. Popu, Mari'a S. Turcu, Ann'a Precupu, Luis'a Bogdanu, Mari'ti Lupanu, sororile Matild'a si Georgin'a Popu; si domni Constantinu Baille, Joanu Hulpusiu, Mateiu Popu, Paulu Chitta, Mihaiu Marcuti, Basiliu Tofanu, Joanu Constantinu, Nestoru Simonu, Vasiliu Popescu.

Deslegarea Gaciturei numerice din nr. 41.

NICULAE URSU HOREA.

Bene o au deslegatu: Dõmnele si Dõmnisiõrele Elen'a Tamasiu n. Vancai, Emili'a Onciu n. Ciavoşchi, Mari'a S. Turcu, Mari'a C. Popu, Paul'a Rautiu, Id'a Mladinu, Ann'a Precupu, sororele Matild'a si Georgin'a Popu; si domni Constantinu Baille, Joanu Hulpusiu, Paulu Chitta, Mateiu Popu, Mihaiu Marcuti, Nestoru Simonu, Vasiliu Popescu.

Premiele escrise le-au câscigatu: Dõmnele si Dõmnisiõrele Elisabet'a Poruti, Mari'a C. Popu, Mari'a S. Turcu, Luis'a Bogdanu, sororile Matild'a si Georgin'a Popu; si domni Constantinu Baille, Mihaiu Marcuti, Vasiliu Popescu.

Post'a Redactuieni.

Anu nou fericitu!

Abonantii caror'a le lipsesce vre-unu numeru si Deslegatori de gacituri cari n'au primitu obiectele câscigate: se benevoiesca a reclamã in tempulu celu mai scurtu.

— Abonamintele pre an. 1881. se se faca indata! — Speramu a ne revedé cu totii in anulu 1881, in decursulu carui'a vomu introduce mai multe imbunatatiri in diurnalulu nostru.

— Ceremu latirea intreprinderiloru nõstre! —

Greutãtfe inceputulu cu cari amu avutu de-a ne luptã in anii trecuti si nãpãstuirile de totu soiulu cu cari am fostu atinsi in tempulu din urma: ni-au facutu imposibila implenirea pe deplinu a tuturor asceptariloru abonantiloru nostri. Acum inse devingundu partea cea mai mare a acelor'a suntemu in favorabil'a pusetiune de-a poté apromite publiculu nostru cetitoriu ca: pre venitoriu vomu da fie-care numeru la terminulu prefiptu, câtu se va poté mai voluminosu, mai variatu si mai interesantu. Portretulu apromisu câ premiu inca 'lu vomu tramite abonantiloru nostri pre santele serbatori a Pasciloru. — Se ne vedemu cu bine!

— Restantierii se-si rafuiesca socotelile! —

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu: Niculae F. Negrutiu.

Gherla. Imprimari'a „Georgiu-Lazaru.“ 1880

